

Täysistunto

Keskiviikko 2.5.2018 klo 13.59—18.58

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 190/2017 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.37 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! En pystynyt ensimmäisessä käsittelyssä käyttämään puheenvuoroa, joten haluan tässä toisessa käsittelyssä ottaa kantaa tähän lakiesitykseen lähinnä summaaristen asioiden käsittelyn toimipistepaikoista.

Käräjäoikeusverkostoon ollaan tekemässä uudistusta, jossa käräjäoikeuksien määrää vähennetään. Lisäksi tuomioistuinjärjestelmän hallinto on uudistumassa perusteilla olevan tuomioistuinviraston myötä. Vasta näiden uudistusten jälkeen olisi ollut paremmat edellytykset arvioida summaaristen asioiden keskittämisen kannattavuutta ja toteuttamistapoja sekä toteuttaa mahdolliset muutokset hallitusti.

Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeuksien tuomiopiiristä välimatka Kouvolaan on yli 300 kilometriä. Tämä lakimuutos tarkoittaa Itä-Suomen hovioikeuspiirin alueella yli 20 henkilötövuoden siirtymistä nykyisen työssäkäyntialueen ulkopuolelle ja Joensuusta Kouvolaan. Tämän keskittämisen jälkeen Itä-Suomen alueelle ei sijoitu lainkaan summaarisia asioita käsittelevää käräjäoikeutta.

Järkevintä olisi ollut, jos Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon käräjäoikeuksien summaariset asiat jatkossakin käsiteltäisiin Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että Kymenlaakson ja Pohjois-Karjalan käräjäoikeuksiin tulisi molempiin noin 30 000 asiaa vuodessa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Oulussa asioita on noin 20 000 ja Pohjanmaalla 35 000.

Summaaristen asioiden keskittämistä Pohjois-Karjalan käräjäoikeuteen olisivat puoltaneet monet seikat. Muun muassa asioiden käsitteleminen Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa on ollut erittäin tehokasta. Käsittelyaika on ollut kaksi kuukautta, mikä alittaa selvästi keskimääräisen valtakunnallisen käsittelyajan. Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa on kehitetty aktiivisesti sähköisiä toimintatapoja. Mutta kaikkein tärkein vahvuus on ammattitaitoinen ja innostunut henkilökunta. Siirtoa ei voi perustella myöskään toimitiloilla, sillä Pohjois-Karjalan käräjäoikeudessa olisi näitä toimintoja varten Suomen nykyaikaisimmat ja summaaristen asioiden käsittelylle täysin riittävät toimitilat. Olen siis todella pettynyt tähän lakiesitykseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

Arvoisa puhemies! Nyt kun puhumme täällä oikeusministeriön alaan kuuluvista asioista, haluan lähettää oikeusministerille terveisiä tuomioistuinviraston sijoituspäätöksen tekemiseen. Oikeusministeriö on tehnyt sijoitusvertailun, jonka mukaan kaikki maakunnat ovat liian kaukana ja pääkaupunkiseudun ulkopuoliset sijoituspaikat ovat lähes mahdottomia. Siis Joensuu, Vaasa ja Rovaniemi ovat todella tämän esityksen mukaan niin syrjäisiä paikkoja ja kaukana kaikesta, ettei sinne voi sijoittaa tuomioistuinvirastoa.

Minun on hyvin vaikea ymmärtää tätä, jos asiaa verrataan esimerkiksi nyt käsittelyssä olevaan asiaan, missä välimatkoilla ei tunnu olevan mitään merkitystä. Olen todella pettynyt tämän hallituksen suhtautumiseen alueisiin ja aluepolitiikkaan. Meillehän tulee tänne jatkuvasti esityksiä, joissa perustellut alueellistamishdotukset jätetään täysin huomioimatta. Erityisesti Itä-Suomi tuntuu hallituksen mielestä olevan ihan mahdoton paikka millekään toiminnolle.

Toivottavasti oikeusministeri vielä harkitsee tuomioistuinviraston paikkaa eikä hyväksy selvitystyöryhmän tuloksia sellaisinaan. — Kiitos.

16.41 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Mäkisalo-Ropponen otti tärkeän asian esille tästä tuomioistuinviraston paikasta. Itse näen tämän sillä tavalla kokonaisuutena, kun puhutaan myös näistä summaaristen oikeuksien keskittämistä, että mitä enemmän valtion työpaikkoja keskitetään laajemmalla alueella sillä tavalla, että niillä on keskuspaikka jossakin ehkä satojen kilometrien päässä, niin kuin tässä tulee käymään, ja kun näitä käräjäoikeuksia aikaisemminkin on jo vähennetty huomattavasti ja kun katsoo tätä tilannetta, niin meiltä vähenevät alueilta tämmöiset tarpeelliset valtion työpaikat, mitä yritykset tarvitsevat oman toimintansa tukemiseen. Vetovoima, mikä alueella on näitten valtion työpaikkojen takia, heikkenee, ja se myös vähentää yritysten mahdollisuuksia saada palveluita läheltä ja heikentää myös yritysten halua tulla noihin maakuntiin perustamaan uusia yrityksiä ja viemään työpaikkoja eteenpäin ja pitämään Suomi asuttuna.

16.42 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edelliset edustajat pitivät hyviä puheenvuoroja. Edustaja Mäkisalo-Ropponen toi hyvin esille Itä-Suomen ahdingon tämän esityksen myötä.

Tämän hallituksen esityksen mukaisesti sähköisen asioinnin lisääminen on sinällään kannatettavaa, mutta kun samanaikaisesti käräjäoikeusverkostoon ollaan tekemässä uudistusta, jossa käräjäoikeuksien määrää vähennetään 27:stä 20:een, ja kun vielä tuomioistuinjärjestelmän hallinto on uudistumassa uuden tuomioistuinviraston myötä, olisi järkevää ensin saattaa nämä uudistukset valmiiksi ja kerätä kokemusta toimivuudesta, ja sitten olisi paremmat edellytykset arvioida summaaristen asioiden keskittämistä, sen kannattavuutta ja toteuttamistapoja. Järkevää olisi toteuttaa muutokset hallitusti.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kansliakin nosti lausunnossaan huolen potentiaalisesta ongelmasta liittyen kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Esityksestä näyttää aiheutuvan säästöjen sijaan lisäkustannuksia, ja nämä kustannukset on mielestämme puutteellisesti arvioitu tässä hallituksen esityksessä.

Oikeusrekisterikeskus on myös katsonut, että summaaristen asioiden keskittäminen edellyttää merkittäviä muutoksia tuomioistuinten käyttämään Tuomas-tietojärjestelmään. Tämä muutos yhtä aikaa vuoden 2019 alusta voimaan tulevan käräjäoikeusuudistuksen edellyttämien muutosten kanssa aiheuttaa merkittävän riskin toiminnan häiriintymisestä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

Me yritimme pykälämuutoksilla vastalauseessamme estää näiden riskien toteutumisen. Harmillista kyllä, ettei hallituksella ollut tarvittavaa rauhallisuutta ja järjestelmällisyyttä, vaan tämäkin esitys runnottiin kiirehtien läpi. Toivomme todella tulevassa, ettei tämä paikkakunnille syntyvä kaaos sotke ihmisten oikeusjärjestelmää.

16.44 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Todella, julkisten työpaikkojen säilymisellä seutukaupungeissa on totta kai merkitystä. Tarkastusvaliokuntahan nosti asian esille tuon Savonlinnan tapauksen yhteydessä, ja siitä ehkä lähtikin tämä seutukaupunkiselvitys, se ohjelma, mikä on meneillään. Me tiedämme nämä säästöpainet, mutta oikeusministeriön alalla on syytä kyllä katsoa tätä myöskin tästä näkökulmasta.

Otan toisen asian. Nyt parhaillaan on lähtenyt lausunnolle ulosottotoimipisteiden karsiminen, määrähän pudotettiin 64:ään. Siinä vähän viitataan tähän digitalisaatioon, mistä tässä edellä puhuttiin. Toisaalta digitalisaatio nimenomaan mahdollistaa palvelujen hajauttamisen tuonne maakuntiin, varsinkin maakuntien rajoille. Ihmisille ei esimerkiksi ulosottoasioissa saa minusta tulla liian pitkiä matkoja, kun siihen ei ole tarvetta olemassa, kun asiat voidaan myöskin digitaalisesti hoitaa yhtä tehokkaasti. Mutta ulosottopuolella on jo säästöjä tehty. Se asia ei täällä eduskunnan käsittelyssä vielä ole, ja tuleekokaan tällä vaalikaudella, en tiedä, mutta ymmärrän myöskin tässä yhteydessä tämän kysymyksen: oikeusministeri Häkkäsen pitää näitä julkisia työpaikkoja katsoa myöskin tästä näkökulmasta.

16.46 Ville Tavio ps: Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaiset katsovat tässä, että kun käräjäoikeusverkkouudistus on vasta tulossa ja toteutumassa, niin olisi ollut kyllä perusteltua, että tässä ei enää tällaista uutta summaaristen asioiden keskittämistä olisi sitten tehty sen kanssa tällä tavalla päällekkäin. Varsinkin se tässä on nyt jälleen kyseenalaista, että tämä esitetään puhtaasti oikeuslaitoksen säästöpolitiikkana, mutta ei ole mitään laskelmia, mitkä antaisivat tästä vakuuttavaa kuvaa, että tällä syntyisi säästöä. Jos oltaisiin ajateltu pidemmälle, niin kuin tässä aluksi oli tarkoituskin, että kaikki oltaisiin sijoitettu vain yhteen käräjäoikeuteen, niin minun logiikallani silloin olisi tullut enemmän säästöä — siis jos usko, että niitä säästöjä olisi tullut. Mutta tässä ollaan, ollaan siinä keskittämisideologiassa, ja voi kysyä, tuleeko siitä sitten säästöä, kun toisaalta ne osaavat työntekijät ovat sitten muilla paikkakunnilla ja kaikki eivät välttämättä siirry enää sinne Helsinkiin, pääkaupunkiseudulle, töihin.

Ei ole mitään laskelmia, ja sen takia tämä on hyvin tragikoomista hallitukselta, että uudistuksia ajetaan jatkuvasti sillä tavoin, että luvataan säästöä, mutta sitten ei ole kuitenkaan osoitettavissa mitään säästöä. Näyttää siltä, että kustannuksia tulee pikemminkin lisää, kun tehdään uusia tietojärjestelmiä. Siinä tietojärjestelmäpuolella, digitalisaatiossa, se säästö tulee ihan itse sen digitalisoinnin ansiosta, eli sitä säästöä oltaisiin varmaan saatu pitkässä juoksussa joka tapauksessa, kun tehdään digitalisointia ja enemmän sitä, että summaarisia asioita tosiaan toimitetaan sähköisesti ja niitä siellä sitten osataan myös käsitellä jollain tapaa nopeammin. Mutta se, että tästä tulisi itsessään säästöä, että työpisteitä lähdetään siirtämään, ei oikein vaikuta kovinkaan uskottavalta.

Lisäksi siellä joidenkin käräjäoikeuksien puolelta esiteltiin myös sellaista mallia, jossa nämä summaariset asiat olisivat kaikki edenneet yhtä työjonoa pitkin jaetusti, silloin se olisi tullut tasapuolisesti käsiteltyä ympäri Suomen. Nyt tähän jää kyllä yhä sellaiset alueelliset erot, eli alueelliset erot eivät nyt tietenkään poistu, vaikka supistetaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 44/2018 vp

Mitä sitten taas niiden riitautettujen summaaristen asioiden käsittelyyn tulee, niin niitä sitten kuitenkin joudutaan tietenkin tuomiopiirikohtaisesti, alueellisesti, käsittelemään, eli ei siinäkään sitten ehkä suurta keskittämishyötyä tule.

Olemme vähän pahoillamme perussuomalaisina, ettei näitä säästöjä missään saada [Puhemies koputtaa] laskettua, mutta tämän kanssa nyt joudutaan elämään.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 190/2017 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.